

Remissvar Vårt Gotland 2040 - regional utvecklingsstrategi för Gotland

(Dnr RS 2018/1237)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

I Region Gotlands remissutskick framkom att regionen särskilt önskade synpunkter på följande frågor:

- Hur ser ni på förslag till vision? Hur ser ni på förslag till övergripande mål för Gotland 2040? Effektmål?
- Hur kan ni bidra till att målen nås?
- Vad anser ni viktigast att kraftsamla gemensamt kring på kort sikt (närmsta 5 åren)?
- Vilken nytta kommer ni ha av den regionala utvecklingsstrategin?

I remissvaret besvarar myndigheten respektive fråga i turordning.

MUCF:s synpunkter gällande visionen, målen och effektmålen

Inledning för visionen är *Gotland – en kreativ ö med plats för hela livet*. Till visionen hör 3 övergripande mål. MUCF yttrar sig om de två målen *Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle som erbjuder den bästa livskvaliteten* samt *en innovativ kunskapsregion med utvecklingskraft och hållbar tillväxt*, samt dessas effektmål då de främst berör myndighetens verksamhetsområden.

Myndighetens övergripande slutsats är att barn- och ungdomsperspektivet samt synen på unga som en viktig aktör och resurs bör stärkas i strategin. För att nå visionen, målen och effektmålen så är ett barn- och ungdomsperspektiv samt samverkan med civilsamhället viktigt. Utvecklingsstrategin bör poängtera att dialog med unga och civilsamhället är en förutsättning för att kunna fatta kloka beslut, göra kloka investeringar, och nå visionen.

MUCF ställer sig positiv till att Region Gotland anlägger ett jämställdhets- och barnrättsperspektiv där unga inkluderas, och att barn och unga som grupp lyfts när olika insatsområden och prioriteringar beskrivs. Barn, unga och unga vuxna lyfts tydligt fram som en särskild grupp som ska prioriteras inom kulturen, och insatser ska prioriteras som

ger alla ungdomar möjlighet att fullfölja gymnasiet. Det finns dock fler områden i *Vårt Gotland 2040* där ett uttalat barn- och ungdomsperspektiv i prioritering av insatser är relevant, då de i hög grad berör ungdomar. Dessa områden rör kompetensförsörjning och höjd utbildningsnivå, arbete och arbetsmarknad, boende, attraktiv livsmiljö och trygghet, hållbart transportsystem, samt hälsa. Ett stärkt ungdomsperspektiv inom dessa områden behövs för att möjliggöra målgruppsinriktade insatser och tillvarata den resurs som unga utgör för att nå visionen *Vårt Gotland 2040*.

Målgruppen unga omfattar personer mellan 13–25 år i Sverige. Att tillämpa ett ungdomsperspektiv innebär att planeringen, genomförandet och uppföljningen av beslut och insatser vilar på kunskap samt utgår från de mänskliga rättigheterna. I grunden handlar ett ungdomsperspektiv om mänskliga rättigheter, att alla människor är lika mycket värda oavsett hur gammal man är. Ungdomar bör betraktas som en mångfald individer, utifrån kön, ålder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning, intressen med mera. Insatserna samhället riktar till ungdomar ska ta hänsyn till denna mångfald. Därtill betyder ungdomsperspektiv att insatsen stödjer ungas utveckling mot ökad självständighet och oberoende, och ger dem möjlighet att vara delaktiga i och så långt möjligt ha inflytande över utformning och genomförande av insatser som berör dem.

MUCF tog i samverkan med SKR under 2019 fram rapporten *Ungas inflytande - ungas möjlighet till inflytande och delaktighet i den lokala beslutsprocessen*. Rapporten visar att allt färre kommuner och regioner för dialog med unga när beslut fattas, genomförs eller utvärderas. I förarbetet till rapporten framkommer att en av de regioner som inte har ett forum för ungas inflytande är Gotland. Inflytandeforum och dialog är utvecklande för både unga och beslutsfattare. Det kan bidra till kloka beslut som håller över tid.

Exempelvis ska insatser med särskilt fokus på grupper med störst risk för ohälsa prioriteras enligt *Vårt Gotland 2040*. Detta syftar mot effektmålet om *En god, jämlik och jämställd hälsa*. Unga bör här ses som en särskild målgrupp för regionens insatser och insatserna bör utformas på bas av kunskap om unga och i dialog med unga. Myndighetens rapporter visar att den psykiska ohälsan ökar hos framför allt unga tjejer. Sjukvården har blivit den viktigaste samhällsfrågan för dagens unga enligt MUCF:s studie *Unga med attityd 2019, del 1* (2019). Detta visar vikten av att inkludera ungas perspektiv i hälsoarbetet, både avseende vårdbemötandefrågor och särskilda behandlingsmetoder, men även för att unga ska kunna inkluderas i samarbetet och göra sina röster hörda.

Ytterligare ett exempel där dialog med unga har en viktig roll att spela är insatsområdet *Attraktionskraft för ökad befolkning* och effektmålet *En trygg och attraktiv livsmiljö*. Att fånga ungas perspektiv är centralt för att utforma rätt insatser för att stärka Gotland som en attraktiv, trygg och inkluderande plats att bo, leva och verka på året runt.

Vidare bör dialog med civilsamhället vara del av det konkreta utformandet, genomförandet och uppföljningen av strategin. MUCF är positiv till att det civila samhället lyfts fram som en samverkansaktör för genomförandet av RUS:en. Det civila samhällets organisationer ska ha möjligheter att i dialog såväl inkomma med kunskap, hävda sina intressen och bidra med synpunkter. Dialogen bör vara öppen, återkommande och inkluderande samt präglas av ömsesidighet.

Viktigast att kraftsamla gemensamt kring på kort sikt

Unga som varken arbetar eller studerar (uvas) en särskilt viktig målgrupp för att kunna effektmålet *En mer inkluderande och jämställd arbetsmarknad*. MUCF:s statistik visar att andelen uvas låg på nästan nio procent i Sverige under 2017, ungefär samma nivå som 2009. Redan nu förutspår myndigheten att coronakrisen kommer att leda till ökad arbetslöshet bland unga. Erfarenheter från tidigare lågkonjunkturer visar också att det kommer att krävas särskilda åtgärder för att få unga ut på arbetsmarknaden.

Det finns även anledning att bevaka hur ungas psykiska hälsa utvecklas i spåren av corona-pandemin. MUCF vet att andelen unga som upplever symptom på psykisk ohälsa ökar i Sverige.

Att ha kunskap om ungas livssituation och föra dialog med unga om den kommer vara viktigt för att bemöta utmaningarna en lågkonjunktur för med sig. Här kan MUCF:s kunskap och verktyg utgöra ett stöd.

Hur MUCF:s kunskap och verktyg kan bidra till att målen nås

MUCF vill inledningsvis framhålla myndighetens nationella nätverk med regionala representanter inom civilsamhälles- och ungdomspolitik erbjuder en plattform för erfarenhetsutbyte och kunskapsstärkning som ger ett kollegialt lärande.

MUCF tar fram och sprider kunskap om unga och civilsamhället och ger stöd till kommuner i regioner i deras arbete som berör unga och civilsamhället. Myndigheten arbetar för att unga har meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter, och erbjuder stöd till den öppna fritidsverksamheten utifrån olika verksamheters behov av stöd och utveckling. MUCF är också en hbtq-strategisk myndighet för unga, med särskilda uppdrag kring att skapa en trygg skola och trygga fritidsmiljöer för unga hbtq-personer.

MUCF:s bedriver också ett arbete med att stötta samordning av kommuners insatser för unga som varken arbetar eller studerar (uvas). Att samordna insatser kring denna grupp unga är som tidigare nämnts ett viktigt led i arbetet med den ökade arbetslöshet som uppstår genom coronakrisen.

Myndigheten kan också erbjuda stöd för verksamhetsstyrning genom det enkätverktyg, Lokal uppföljning av ungdomspolitik (Lupp), som MUCF erbjuder kommuner och regioner. Genom Lupp får lokala aktörer tillgång till ett uppföljningssystem där de kan samla kunskap om hur unga ser på sin situation och sina möjligheter i hemkommunen. Ett

hundratal kommuner och några regioner genomför Lupp-undersökningar regelbundet för att få underlag och nyckeltal för sin verksamhetsstyrning.

I strategin anges att man vill stärka den internationella dimensionen i Gotlands utvecklingsarbete. MUCF är det nationella kontoret för Erasmus+ Ung och Aktiv samt den Europeiska Solidaritetskåren. Myndigheten erbjuder internationella möjligheter som kan stärka och utveckla Gotlands roll på den internationella arenan. Här ingår bland annat ungdomsutbyten, kompetensutveckling för ungdomsledare, fortbildning, studiebesök, erfarenhetsutbyten, strategiska partnerskap och volontärprojekt.

Samverkan anges som viktigt för strategins genomförande, och civilsamhället lyfts fram som en aktör. För att underlätta dialogen med det civila samhällets organisationer kan myndigheten erbjuda den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocesser som verktyg. Både offentliga företrädare och idéburna föreningar kan använda verktyget för att planera och förtydliga samverkan.

Mer information om MUCF:s arbete finns på myndighetens webbplats och årsredovisning.

MUCF:s nytta av Gotlands regionala utvecklingsstrategi

Att ta del av *Vårt Gotland 2040* bidrar till myndighetens kunskap om de behov som finns på lokal och regional nivå. Det stärker vår kompetens när vi planerar insatser inom ungdomspolitik eller civilsamhällespolitik som riktar sig till lokal eller regional nivå.

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Ellen Lundkvist har varit föredragande. Senioranalytiker Tiina Ekman har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Ellen Lundkvist
handläggare